

ЛІТЕРАТУРА

1. Витрук Н.В. Конституционное правосудие. Судебное конституционное право и процесс: Учеб. пос. для вузов. М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. 383 с.
2. Портнов А.В. Теоретичні основи формування конституційного судочинства в Україні: монографія. К.: Логос, 2008. 135 с.
3. Савчин М.В. Конституційний Суд України як гарант конституційного ладу : дис. к.ю.н.: 12.00.02 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2004. 186 с.
4. Конституційне судочинство. Американський та український досвід. К.: Ін-т демократії ім. П. Орлика, 1999. 196 с.
5. Шаповал В. М. Конституційний Суд України. *Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи* / за ред. Ю. С. Шемшученка. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. С. 198-216.

Юлія ШАПОВАЛ,
магістрантка 1 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Науковий керівник: **Катерина ДУДОРОВА,**
к. ю. н., доцент (БДПУ)

**ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ: БОРОТЬБА
ЗІ СТЕРЕОТИПАМИ**

Актуальність. Дитинство – найважливіший період людського життя. Виховання дитини, належна увага, турбота, батьківська любов – основні критерії формування морально та фізично здорової особистості в майбутньому. Від того, як минуло дитинство, залежить якою людиною стане дитина.

Існує чимало дискусійних питань щодо ролі батька й матері у процесі виховання. Коли існує сім'я, обов'язки щодо виховання дитини розподіляються між батьками рівномірно, але коли сім'я перестає існувати, роль батьків, як показує практика, дещо видозмінюється. Внаслідок розлучення гостро постає питання щодо місця проживання дитини з кимось із батьків. Останнім часом, через значне зростання кількості сімейних спорів, це питання стає все більш актуальним та викликає чимало дискусій. В теорії, згідно законодавства України, батьки мають рівні права на дитину, однак, все частіше в суспільстві лунають думки, що на практиці Україна – це країна батьківської дискримінації, де пріоритет над дитиною, у більше як 90 % спорів, надається матері.

Ступінь досліджуваності проблеми. Визначення місця проживання дитини належить до особистих немайнових прав батьків. Дослідженням цього питання займалися такі вчені як А. Кушніренко, Г.Гаро, О. Бобак, О. Гоменюк, Б. Левківський, О. Мельник, Р.Стефанчук, Т. Лісничка, Г. Резнік, С. Лов'як, Г. Тріпутьський та ін.

Мета дослідження полягає у постановці та розкритті проблеми визначення місця проживання дитини.

У дослідженні були використані такі **методи** як історико-правовий, формально-юридичний, метод інтерпретації та узагальнення.

Сутність дослідження. Протягом багатьох років незалежності нашої держави позиція суддів була одноголосною: діти повинні проживати з матір'ю. Десятиліттями рішення суддів базувалося на 6-му принципі Декларації прав дитини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року, де зазначається, що «... малолітню дитину не слід, крім тих випадків, коли є виняткові обставини, розлучати зі своєю матір'ю» [1]. Винятковими обставинами вважалися зловживання наркотичними засобами та спиртними напоями, відсутність самостійного доходу і т. ін. У Єдиному державному реєстрі судових рішень лише за останні 10 років простежується близько 50 000 рішень із застосуванням вищезазначеного принципу. Це дає підстави говорити про обмеження прав батька та ігнорування ст. 141 Сімейного кодексу, яка передбачає рівність між батьками.

З 2015 року в Україні почала діяти громадська організація під назвою «Батько має право», яка об'єднала тисячі людей, які боронять своє право піклуватися про дитину та проживати поруч із нею. Основною метою такої організації є захист інтересів дитини, забезпечення рівності прав обох батьків, примус держави до ефективного захисту прав батьків і дітей тощо. Засновники організації вважають, що судді здійснюють правосуддя на основі вищезгаданої Декларації. Втім, фахівець у сфері сімейного права Юлія Дузь зауважує, що батька дискримінує не Декларація, а звичаєве право. Голова підкомітету з питань гендерної рівності Ірина Сулова наголошує на тому, що українські судді віддають перевагу матерям саме через гендерні стереотипи. Самі ж юристи погоджуються з фактом наявності дискримінації батька в Україні, однак, вважають, що вона не пов'язана з Декларацією.

Певні зрушення відбулися 17 жовтня 2018 року, коли Верховний Суд прийняв постанову, за якою залишено в силі рішення судів попередніх інстанцій щодо визначення місця проживання дитини з батьком, адже це відповідає, в першу чергу, інтересам дитини [2]. Велика Палата ВС пояснила, що під забороною розлучення дитини з матір'ю, в контексті Декларації прав дитини, слід розуміти не обов'язковість спільного проживання дитини з матір'ю, а право на їх спілкування. Постанова містить чимало посилань на висновки Ради Європи та практику Європейського суду з прав людини.

Основні висновки. Таким чином, вищезазначена постанова є значним кроком на шляху до вдосконалення судового розгляду справ. Як, зазначається у пункті 1 ст. 3 Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р.: в усіх діях щодо дітей першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. Про це завжди слід пам'ятати, розвіюючи застарілі стереотипи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384/card5 (дата звернення: 22.01.2020)
2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17 жовтня 2018 року. по справі № 402/428/16-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77361954> (дата звернення: 22.01.2020)